

Edmond de Amicis

Apennineilta Andeille

EDMONDO de AMICIS

APENNINEILTA ANDEILLE

KERTOMUS

NUORISOA VARTEN TOIMITTANUT

FR. WIESENBERGEN

SUOMENNOS

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ.

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA 1919

Useita vuosia sitten matkusti eräs pieni genualainen miehen-alku, kolmetoistavuotias työmiehen poika, yksinään Genuasta Amerikkaan etsimään äitiään.

Hänen äitinsä oli paria vuotta aikaisemmin matkustanut Buenos Airesiin, Argentinan tasavallan pääkaupunkiin, ryhtyäkseen jonkun rikkaan perheen palvelukseen ja siten ansaitakseen lyhyessä ajassa niin paljon, että voi avustaa perhettä, joka oli joittenkin onnettomuuksien kautta joutunut velkoihin ja köyhyyteen. On paljonkin sellaisia rohkeita naisia, jotka tämä päämäärä mielessä tekevät tuon pitkän matkan ja jotka — kiitos sikäläisten palvelijattarien korkeitten palkkojen — muutamien vuosien kulluttua voivat palata kotimaahan muutamia tuhansia markkoja taskussa. Äiti raukka oli vuodattanut katkeria kyyneleitä erotessaan molemmista pojistaan, joista toinen oli kahdeksantoista, toinen yksitoistavuotias; mutta hän oli lähtenyt rohkeamielisenä ja toivoriikkaana. Matka sujui onnellisesti. Tuskin hän oli päässyt Buenos Airesiin ennenkuin hän jo palveli erästä hyvää argentinilaista perhettä, jossa maksettiin runsas palkka ja kohdeltiin hyvin. Paikan oli hänelle toimittanut muuan genualainen rihkamakauppias, hänen miehensä serkku, joka oli asunut siellä jo vuosia. Jonkun aikaa oli hän ollut säännöllisessä kirjeenvaihdossa omaistensa kanssa. Kuten he olivat keskenään sopineetkin, osoitti mies kirjeet serkulle, joka toimitti ne rouvalle. Tämä jätti jälleen hänelle vastaukset, jotka hän lähetti takaisin Genuaan useimmiten liittäen oheen muutaman rivin. Kun vaimo ansaitsi joka kuukausi kahdeksantoista liiraa eikä käyttänyt mitään itseään varten, niin lähetti

hän aina joka kolmantena kuukautena kotiin sievoisen rahasumman, minkä avulla mies, rehellisenä ja kunnollisena luonteeltaan, maksoi kiireellisimmät velkansa ja bankki itselleen jälleen hyvän nimensä. Tällä välin teki hän työtä ja oli tyytyväinen saavutuksiinsa toivoen, että vaimo voisi pian palata kotiin, sillä koti tuntui tyhjältä ilman häntä. Varsinkin kaipasi nuorempi poika äitiään, jota suuresti rakasti, käyden yhä alakuloisemmaksi voimatta muukaantua hänen poissaoloonsa.

Mutta vuoden kuluttua äidin lähdöstä taukosivat tiedot tulemasta tämän ilmoitettua lyhyessä kirjeessä, ettei voinut oikein hyvin. He kirjoittivat kahdesti serkulle; serkku ei vastannut. He kirjoittivat argentinilaiselle perheelle, jossa vaimo palveli, mutta vastausta ei kuulunut, ehkäpä kirje ei ollut mennyt perillekään, koska osoite ei ollut täydellinen. Kun he pelkäsivät jonkun onnettomuuden tapahtuneen, kirjoittivat he Italian konsulille Buenos Airesiin, että tämä tiedustelisi vaimoa, ja kolmen kuukauden kuluttua vastasi konsuli, että sanomalehtikuulutuksista huolimatta ei kukaan ollut ilmoittautunut, ei edes kukaan tietoja antaakseenkaan. Ei voinut ajatella muuta kuin ettei kelpo vaimo ollut sanonut oikeata nimeään argentinilaiselle perheelle joko peläten että hänen palvelijattarenaolonsa tuottaisi ikävyyksiä hänen omaisilleen tai jostakin muusta syystä. Jälleen kului muutamia kuukausia vastauksen saapumatta. Isä ja pojat olivat alakuloisia, pienin oli voittamattoman surun painamana. Mitä tehdä? Kenen puoleen kääntyä? Isän ensimmäisenä ajatuksena oli matkustaa Amerikkaan vaimoan etsimään. Mutta työ? Kuka huolehtisi pojista sille aikaa? Eikä suurempi poikakaan voinut matkustaa senvuoksi että hän juuri nyt alkoi ansaita ja perhe tarvitsi häntä. Tällaisessa tuskassa elivät he päivästä päivään toistaen samoja surumielisiä puheita tai katsoen vaieten toinen toistaan. Eräänä iltana sanoi Marco, pienempi poika, päättäväisenä: »Nyt menen itse Amerikkaan äitiäni etsimään». Isä puisti surullisena päätään eikä vastannut. Mahdotonta oli pojan ajatusta panna täytäntöön, niin rakkautta huokuva

kuin se olikin. Tehdäpä kolmetoistavuotiaana matka Amerikkaan, johon tarvitsi kuukauden ajan! Mutta poika pysyi sitkeästi pää-töksessään. Hän pyysi tänään, huomenna, joka päivä samalla järkähtämättömyydellä ja esitti perustelunsa miehen selväjärkisyydellä. »Ovathan toisetkin matkustaneet sinne», sanoi hän, »ehkäpä minua pienemmätkin. Jos kerran olen höyrylaivassa, pääsen perille yhtä varmasti kuin muutkin. Mutta jos olen siellä, ei ole muuta tehtävää kuin etsiä serkun puoti. Siellä on paljon italialaisia, jokainen näyttää minulle kadun. Löydettyäni serkun, olen löytänyt äidinkin ja jollen löydä häntä, menen konsulin luo, etsiäkseni argentalaisen perheen. Tapahtuipa mitä tahansa, joka tapauksessa voin tehdä siellä työtä ainakin ansaitakseni sen verran, että pääsen jälleen kotiin.» Ja siten onnistui hänen vähitellen saada isänsäkin vakuutetuksi. Tämä antoi arvon Marcon puheille tietäen hänen olevan ymmärtäväisen ja rohkean, kieltämyksiin ja uhrauksiin tottuneen ja tietäen, että tuo pyhä tarkoitus, äidin löytäminen, paisuttaisi kaikki nuo hyvät ominaisuudet puolta voimakkaammiksi. Sattuipa sitten vielä niin, että erään höyrylaivan kapteeni, isän tuttavan ystävä, joka oli kuullut asiasta, tarjoutui hankkimaan pojalle vapaapiletin kolmannessa luokassa Argentinaan. Ja nyt isä hetken vielä epäiltyään suostui ja matka päätettiin. Pojan vaatteet sullottiin säkkiin, hän sai vähän rahaa taskuunsa sekä serkun osotteen ja eräänä kauniina huhtikuun iltana vietiin hänet laivaan. Höyrylaiva oli juuri lähtemäisillään, sen rappusilla sanoi isä, kyynelsilmin antaen hänelle viimeisen suudelman: »Rohkeutta, Marco, matkustat pyhän asian vuoksi, ja Jumala auttaa sinua!»

Marco parka! Hänellä oli voimakas ja tämän matkan kovimpiinkin koettelemuksiin valmistautunut sydän; mutta kun hän nyt näki kauniin Genuansa häipyvän taivaanrannan taa ja huomasi olevansa aavalla merellä suuressa, siirtolaisten täyttämässä aluksessa, yksin, tuntemattomana, pienine pusseineen, jossa oli koko hänen omaisuutensa, silloin hänen rohkeutensa äkkiä petti.

Kaksi päivää kulki hän kuin koira laivan etukannella tuskin mitään syöden, tuntien masentuneena haluavansa itkeä. Kaikellaisia surullisia ajatuksia liikkui hänen mielessään ja surullisin, kauhistuttavin palasi itsepintaisena yhä uudestaan, ajatus, että äiti olisi kuollut. Hän nukkui levottomasti heräten vähän väliä nähden unissaan aina jonkun tuntemattoman kasvot. Tämä katseli häntä sääliä ja kuiskasi korvaan: »Äitisi on kuollut». Ja samassa poika heräsi huutaen tukahtuneesti. Kuitenkin sai hän hiukan rohkeutta ja toivoa heti kun oli kuljettu Gibraltarin salmen läpi, nähdessään

Atlantin valtameren. Mutta vain hetkeksi. Tuo hirvittävä, aina samanlainen meri, yltyvä kuumuus, kaikkien hänen ympärillään olevien ihmisparkojen murheellisuus, oman yksinäisyytensä tunto palasi niin voimakkaana, että se uhkasi jälleen masentaa hänet. Päivät, jotka seurasivat toinen toistaan sisällyksettöminä ja aina samanlaisina hämmentyivät hänen mielessään kuten joskus sattuu sairaille. Tuntui siltä kuin olisi hän ollut jo vuoden merellä. Ja joka aamu herätessään tunsu hän yhä uudestaan kauhistuen olevansa yksinään matkalla Amerikkaan tuossa hirvittävässä vesierämaassa. Ja lentävät kalat, joita usein putosi laivan kannelle, tropiikkiin ihmeelliset auringonlaskut hirveine verenpunaisine ja tulenloimuisine pilvineen, yölliset valoilmiot, jotka saattoivat valtameren näyttämään tulimereltä, eivät olleet hänestä tositapahtumia, vaan unikuvia. Oli myrskyisiä päiviä, joihin hän pysyi kajuutassa, jolloin kaikki rytisi ja ryskyi, ja ympäriltä kuului kuorossa pelästyneitä voivotuksia ja toivotteluja. Silloin luuli hän viimeisen

hetkensä tulleen. Toisena päivänä oli meri tyyni ja keltainen, mutta oli sietämättömän kuuma ja hirveän ikävää; loppumattomia ja raskaita hetkiä, jolloin hikoilevat matkustajat maaten liikkumattomina penkeillä näyttivät kuolleilta. Matkasta ei tahtonut tulla loppua, vettä ja taivasta, taivasta ja vettä tänään niinkuin eilenkin, — nyt, — aina, — ikuisesti. Ja hän nojasi pitkät hetket kaidepuuta vasten katsellen aavaa merta, murheellisena, levottomana, äitiään ajatellen, kunnes silmät painuivat umpeen ja pää unen uuvuttamana vaipui olkapäille, ja jälleen näki hän tuon tunteuttoman kasvot, silmät osaaottavaisina itseensä suunnattuina ja kuuli tämän kuiskaavan korvaansa: »Äitisi on kuollut!» Ja äänen kuullessaan hypähti hän äkkiä ja havahtui jälleen uneksiakseen silmät auki ja katsoakseen taivaanranta.

Matka kesti kaksikymmentäseitsemän päivää. Mutta viimeiset päivät olivat parhaat. Sää oli ihana ja ilma raikas. Marco oli tutustunut erääseen vanhaan hyväntahtoiseen lombardilaiseen ukkoon, joka matkusti Amerikkaan etsimään poikaansa, joka oli maanviljelijä ja asusti Rosario kaupungin läheisyydessä; Marco oli kertonut ukolle kodistaan ja perhe-oloistaan ja vanhus toisti usein taputtaen Marcoa kädellä niskaan: »Rohkeutta, poikaseni, löydät äitisi terveenä ja reippaana!» Tämä seura teki Marcon voimakkaammaksi ja hänen mielensä rauhoittui. Istuen laivan kokassa lähellä vanhaa talonpoikaa, joka poltti piippuaan, ihanan tähtitaivaan kaartuessa yllä, keskellä maalaisiansa, jotka lauloivat, kuvitteli hän mielessään sadatta kertaa tuloaan Buenos Airesiin, näki itsensä määrätyllä kadulla, löysi puodin, hyökkäsi serkkua vastaan: »Miten voi äitini? Missä hän on? Tulkaa! Viekää minut pian hänen luokseen!» He juoksevat yhdessä, kiiruhtavat rappuja ylös, ovi avautuu . . . ja tähän päättyy hänen äänetön itsepuhelunsa, kuvittelut loppuivat sanomattoman rakkaaseen tunnelmaan, jolloin hän salaa veti esiin kaulallaan riippuvan medaljongin, suuteli sitä ja mumisi rukouksensa.

Kahdentenkymmenentenäseitsemäntenä päivänä lähtöpäivästä

lukien pääsivät he perille. Oli ihana, kirkas toukokuun aamu höyrylaivan laskiessa ankkuriin inhoittavaan Rio de la Plataan, jonka varrella on suuri Buenos Aires, Argentinan tasavallan pääkaupunki. Ihana ilma näytti olevan hyvä enne. Hän oli tukahtumaisillaan ilosta ja riemusta. Äiti oli vain muutamien penikulmien matkan päässä hänestä. Kohta Marco näkisi hänet! Ja hän oli Amerikassa, uudessa maailmassa ja hän oli rohjennut tulla tänne yksinään! Tuntui siltä kuin ei koko tuota pitkää matkaa olisi ollutkaan. Näytti siltä kuin olisi hän liitännyt unessa tänne ja vasta herännyt. Ja hän oli niin iloinen ja tuskin hämmästyä ja huolestuikaan, löytäessään taskujaan koetellessaan vain toisen noista molemmista kääröistä, joihin hän oli koko aarteensa tallettanut ollakseen varma siitä ettei ainakaan menettäisi kaikkea yhdellä kertaa. Muuan tuntematon oli laivalla varastanut kaikki hänen rahansa, jäljelle jäi ainoastaan joitakuuta liiroja; mutta mitäpä hän siitä huoli ollessaan jo lähellä äitiä. Pussi kädessään astui hän yhdessä useitten muitten italialaisten kanssa pieneen höyrylaivaan, joka vei matkustavat rannalle, nousi höyrylaivasta Andrea Doria nimiseen parkkiin, purjehti satamaan, jätti hyvästit lombardilaiselle ystävälleen ja alkoi pitkin askelin astua kaupunkia kohti.

Tultuaan ensimmäiselle kadulle pysähtyi hän ohikulkevan miehen ja pyysi tätä sanomaan, mitä tietä pääsisi »de los Artes'in» (Taiteitten) kadulle. Sattumalta oli hän tavannut italialaisen työmiehen. Tämä tarkasti poikaa uteliaasti ja kysyi, osasiko hän lukea. Poika nyökäytti myöntäen. »No hyvä», sanoi työmies osottaen katua, jota oli tullut, »mene aina suoraan eteenpäin ja lue kaikissa kulmissa katujen nimet; löydät varmasti etsimäsikin.» — Poika kiitti ja läksi astumaan katua, joka avautui hänen eteensä.

Se oli suora, loputon, mutta kapea katu; molemmilla sivuilla oli matalia, valkeita rakennuksia, jotka näyttivät pieniltä huviloilta; kadulla oli ihmisiä kirjavanaan, kuomivaunuja, suuria vankureita, jotka pitivät korvia huumaavaa kolinaa; siellä ja täällä

liehui ilmassa erivärisiä lippuja, joihin suurin kirjaimin oli painettu laivojen lähtöajat tuntemattomiin kaupunkeihin. Kappaleen matkaa aina kuljettuaan näki hän oikealla ja vasemmalla kaksi muuta katua, jotka näyttivät ulottuvan silmänkantamattomiin, samoin molemmin puolin olevine mataline, valkeine taloineen, täynnä ihmisiä ja vaunuja, ja joitten päät määrättömän amerikkalaisen lakeuden suora linja näytti katkaisevan — aivan kuin merellä taivaanranta. Pojasta näytti kuin ei kaupungilla olisi lainkaan rajoja. Hän luuli voitavansa kulkea ympäriinsä päiviä jopa viikkojakin aina uusia katuja nähden, ikäänkuin koko Amerika olisi niitten peittämä. Hän tarkasti huolellisesti katujen nimet, vieraat nimet, joita vaivoin saattoi lukea. Jokaisen uuden kadun kohdalla tunsikin hän sydämensä tykyttävän ajatellessaan, että se olisi hänen etsimänsä. Hän tarkasti kaikkia naisia ajatellen tapavansa äitinsä. Eräs sai hänen sydämensä sykkimään, hän saavutti tämän ja katsoi — se olikin neekeritär. Poika saapui erääseen katuristeykseen, luki ja jäi seisomaan katukäytävälle ikäänkuin siihen kiinnijuurtuneena. Siinä oli »Taiteitten katu». Hän poikesi sille ja näki numeron 117; serkun kauppapuoti oli numerossa 175. Hän kiirehti askeleitaan, juoksi paremminkin kuin astui; 171:n kohdalla täytyi hänen pysähtyä hengittämään. Itsekseen hän mumisi: »Oi äiti, äiti, onko todellakin totta, että kohta näen sinut». Hän kulki eteenpäin ja tuli pienen rihkamapuodin luo. Siinä se oli. Hän astui sisään. Siellä oli harmaahapsinen nainen silmälasit silmillä.

»Mitä tabdot, poikaseni?» kysyi tämä espanjaksi.

»Eikö tämä ole Francesko Merellin kauppapuoti», sai poika vaivoin sanotuksi.

»Francesco Merelli on kuollut», vastasi nainen italiaksi.

Pojasta tuntui kuin olisi hän saanut iskun vasten rintaansa.

»Milloin on hän kuollut?»

»Oh, aikoja sitten», vastasi vaimo, »kuukausia sitten. Hän teki huonoja kauppoja ja matkusti kauas pois. Kerrottiin hänen

menneen Bahia Blancaan, kauaksi täältä. Ja tuskin sinne päästyään hän kuoli. Kauppapuoti kuuluu minulle.»

Poika kalpeni.

Sitten sanoi hän nopeasti: »Merelli tunsi äitini, joka palveli herra Mequinezillä. Hän yksin olisi voinut sanoa, mistä löytäisin äitini. Merelli lähetti kirjeemme. Minun täytyy löytää äitini!»

»Poika parka», vastasi vaimo, »silloinpa ovat hyvät neuvot tarpeen. Tahdonpa kysyä oppipojalta. Hän tuntee pojan, joka huolehti monenmoisista tehtävistä Merellin liikkeessä. Voi olla, että hän tietää jotakin.»

Vaimo meni peremmäksi kauppapuotia ja huusi poikaa, joka heti tuli. »Sanohan», kysyi rihkamakaupan omistajatar, »muis-tatko, veikö Merellin juoksupoika kirjeitä erälle vaimolle, joka oli »Maan pojan» palveluksessa?»

»Herra Mequinezille», vastasi poika, »kyllä rouva, muutamia kertoja. Taiteitten kadun loppupäähän.»

»Oi kiitos, hyvä rouva!» huusi Marco. »Sanokaa minulle numero . . . Ettekö tiedä sitä? Neuvokaa minulle tie, — ohjaa sinä, poika, itse minua sinne, minulla on vielä muutamia soldeja taskussa.»

Ja hän sanoi tämän sellaisella lämmöllä, että poika, odotta-matta rouvan käskyä, sanoi: »Menkäämmel!» mennen nopein askelin edellä ulos.

Kiireesti, sanaakaan sanomatta, menivät he tuon sangen pit-kän kadun loppupäähän saakka, tulivat erään pienen, valkean talon ajoportille ja pysähtyivät kauniin rautaristikon eteen, josta saattoi nähdä kukkaruukkuja täynnä olevan pihan. Marco soitti kelloa.

Eräs neiti tuli näkyviin.

»Täälihän asuu Mequinez'in perhe, eikö totta?» kysyi poika huolestuneena.

»Asui täällä», vastasi neiti, joka puhui italiaa espanjaksi mur-taen. »Nyt asumme me täällä.»

»Ja minne ovat menneet Mequinez'it?» kysyi poika sydän jyskyttäen.

»He ovat muuttaneet Cordovaan.»

»Cordovaan!» huudahti Marco. »Missä on Cordova? Ja heillä palveleva vaimo, äitini? Palvelijatar oli äitini! Ovatko he vieneet äitini muasaan?»

Neiti tarkasti häntä ja sanoi: »En tiedä. Ehkäpä isäni tietää.

Hän on tuntenut heidät ennenkuin he matkustivat pois. Odotta-
kaahan hetkinen.»

Neiti kiiruhti pois ja palasi pian isänsä, harmaapartaisen,
suuren herran kanssa, joka tarkasti hetken vaaleatukkaisen, kot-
kannenäisen genualaisen pojan miellyttävää olemusta, ja kysyi
huonolla italiansalalla: »Äitisi on genuatar?»

Marco vastasi: »On kyllä.»

»No niin, genualainen palvelijatar on matkustanut heidän
mukanaan, tiedän sen varmaan.»

»Ja minne ovat he matkustaneet?»

»Cordovaan kaupunkiin.»

Poika vapisi; sitten sanoi hän alistuvasti: »No niin . . . sitten
matkustan minäkin Cordovaan.»

»Voi poika parka!» huudahti herra tarkastaen häntä säälien.

»Poika parka! Cordova on sadan penikulman päässä täältä.»

Marco tuli kalpeaksi kuin kuollut ja nojasi toisella kädellään
ristikkoon.

»Katsokaamme, katsokaammehan?» sanoi herra myötätuntoi-
sesti ja avasi oven, »tulehan hetkeksi sisään, katsotaanpa, voim-
meko mitään tehdä sinua auttaaksemme.» Hän käski pojan istua
ja kertoa tarinansa, kuunteli tätä tarkkaavaisesti, mielti jonkun
aikaa, kysyi sitten lyhyesti: »Eihän sinulla ole rahaa, eikö totta?»

»Minulla on vielä . . . vähäsen . . .» vastasi Marco. Herra
ajatteli jälleen viisi minuuttia, sitten istuutui hän pöytänsä ääreen,
kirjoitti kirjeen, sulki sen ja ojensi pojalle sanoen: »Kuulehan,
pikku italialaiseni! Mene tämä kirje muassasi Bocaan — se on
pieni, puoleksi genualainen kaupunki kahden päivämatkan päässä
täältä. Jokainen voi neuvoa sinulle tien sinne. Mene sinne ja
etsi herra, jolle tämä kirje on osoitettu ja jonka jokainen tuntee.
Vie hänelle tämä kirje. Hän huolehtii siitä, että voit huomenna
matkustaa Rosarion kaupunkiin, ja hän suosittaa sinua jollekulle,
joka auttaa sinua niin että pääset jatkamaan matkaasi Cordovaan;
sieltä löydät Mequinez'it ja äitisi. Siihen saakka ota tämä!» ja

herra pani muutamia liiroja pojan käteen. »Mene ja ole rohkea; kaikkialla tapaat maalaisiasi; sinua ei hyljätä. Elä terveenä ja Jumala sinua suojelkoon!»

Poika sanoi: »Kiitos!» — muita sanoja löytämättä, meni ulos pussineen ja jätettyään hyvästi pienelle seuralaiselleen lähti hitaasti astumaan Bocaan johtavaa tietä, surullisena ja samalla ihmeissään katsellen suurta, meluisaa kaupunkia, jonka katuja kulki.

Mitä hän näki ja koki tästä hetkestä seuraavan päivän iltaan saakka, pysyi epäselvänä hänen ajatuksissaan, osittain sekavana kuten kuumesairaana mielikuvittelut, niin lopen väsynyt hän oli, surullinen, liikutettu ja voimaton. Yönsä oli hän viettänyt kehossa huoneessa jossakin Bocan talossa, muutaman rantajätkän vieressä ja sitten melkein koko päivän istunut hirsikasalla kuten unessa, katsellen tuhansia suuria laivoja, parkkeja ja pieniä höyrylaivoja. Nyt seuraavan päivän hämärtäessä huomasi hän olevansa suuren, hedelmillä lastatun purjealuksen takakannella, alus oli matkalla Rosarioon ja sitä kuljettamassa oli kolme voimakasta auringonpaahattamaa genualaista; pojan sydämeen toi hiukan lohtua näitten hänen maalaistensa äänet ja rakastettu kielimurre, jota he puhuivat.

Lähdettiin matkalle, joka kesti kolme päivää ja neljä yötä, ja joka antoi pienelle matkalaiselle uusia ihmettelynäiheita. Kolme päivää ja neljä yötä tuolla ihmeellisellä Parana-virralla, johon veraten Po on vain puronen, jonka pituus on moninkertainen Italian pituuteen nähden. Alus kulki hitaasti tätä hirvittävää vesikatua ylös. Kuljettiin ohi pitkien saarten, jotka ennen olivat olleet käärmeitten ja petoeläinten pesinä ja joissa nyt kasvoi tiheässä oranssi- ja piilipuita, ne näyttivät vedessä uivilta metsiltä. Toisinaan kuljettiin läpi ahtaitten kanavien, joista ei enää luullut pääsevänsäkään pois; toisinaan taas pitkin aukeita vesiä, jotka näyttivät suurilta, tyyniltä sisäjärviltä; sitten jälleen saarien lomitse, useitten mutkittelevien kanavien kautta, keskeltä hirvittävää kasvi-
tiheikköä. Syvä hiljaisuus vallitsi kaikkialla. Kuta pitemmälle he

kulkivat, sitä voimattommaksi sai pojan tuo hirveä virta. Hän kuvitteli äitinsä olevan sen lähteillä ja että matkan pitäisi kestää monta vuotta. Kahdesti päivässä söi hän laivurien kanssa vähän leipää ja suolattua lihaa. Nämä eivät milloinkaan puhelleet hänelle nähdessään hänet niin surullisena. Yöllä nukkui hän kannella ja heräsi usein äkkiä säikähtäen kuun kirkasta valoa, joka paljasti äärettömän vesipaljouden ja kaukaiset rannat, silloin kurrutui hänen sydämensä kokoon. — Cordova! — Hän toisti nimen Cordova kuin jonkun ihmekaupungin nimen, jollaisista oli saduissa kuullut kerrottavan. Mutta sitten hän ajatteli: »Äitini on mennyt sinne, hän on nähnyt nämä saaret, nämä rannat». Ja silloin eivät seudut, joiden yli hänen äitinsä katse oli kulkenut, enää tuntuneet niin vierailta ja yksinäisiltä . . . Yöllä lauloi joku laivureista. Tuo ääni muistutti poikaa lauluista, joilla äiti oli lapsena häntä uneen tuudittanut. Viimeisenä yönä nyyhkytti poika kuullessaan säveleet. Laivuri keskeytti laulunsa huutaen: »Rohkeutta poika! Piru vie, genualainen, joka itkee, koska hän on kaukana kotoa! Genualaiset matkustavat ympäri maailmaa mainehikkaina ja riemu mielin!» — Näistä sanoista poika miehistyi, tunsii genualaisen veren virtaavan suonissaan ja nosti ylpeästi päänsä lyöden nyrkillään peräsimeen. »No hyvä», sanoi hän itsekseen, »vaikkapa minun pitäisi kulkea ympäri maailman, matkustaa vuodesta vuoteen ja satoja penikulmia käydä jalkaisin, niin menen eteenpäin siksi kunnes löydän äitini. Vaikkapa tulisinkin kuolevana hänen luokseen ja hengettömänä vaipuisin jalkoihinsa! Kunpa vain ker rankin näkisin hänet jälleen! Rohkeutta!» — Ja niin tuli hän rohkaistuneena ja levollisempana erään ihanan aamun koittaessa Paranan korkealla rannalla sijaitsevaan Rosarion kaupunkiin, jossa kaikkien maitten satojen laivojen liputetut mastot kuvastuivat veteen.

Heti laivan saapuessa rantaan lähti hän pussi kädessään kaupunkiin etsiäkseen argentinilaista herraa, jolle hänen bocalainen suosijansa oli antanut jätettäväksi muutamin ystävällisin sanoin varustetun nimikorttinsa. Rosarioon tullessaan luuli hän tulevansa

tuttuun kaupunkiin. Sielläkin oli samanlaiset loputtomat, suorat kadut mataline valkoisine rakennuksineen molemmin puolin, katujen yllä oli kaikkiin ilmansuuntiin kulkevia sähkösanoma- ja puhelinlankoja, jotka näyttivät hirvittäviltä hämähäkinverkoilta; kaduilla vilisi ihmisiä, hevosia ja vaunuja yhtenä kolinana. Pojan aistit sekaantuivat, hän luuli jälleen olevansa Buenos Airesissa pakotettuna etsimään serkkua. Hän kuljeskeli lähes tunnin ympäriinsä, kääntyi sinne ja tänne luullen aina palaavansa samalle kadulle; useitten kyselyjen avulla löysi hän vihdoin uuden suosijansa talon. Poika veti kelloa. Ovella näyttäytyi suuri, vaalea, tuiman näköinen, tilanhoitajalta näyttävä mies, joka kysyi häneltä epäkohteliaasti, murteellisesti: — »Kenen luo pyrit?»

Poika sanoi herran nimen.

»Herra», vastasi tilanhoitaja, »on matkustanut eilen illalla perheineen Buenos Aires'iin.»

Poika jäi sanattomaksi.

Sitten hän sammalsi: »Mutta minulla . . . minulla ei ole ketään täällä! Olen yksin!» Ja hän ojensi kortin.

Tilanhoitaja otti sen, luki ja sanoi nyrpeänä: »En voi auttaa sinua. Annan sen hänelle kuukauden kuluttua hänen palattuaan takaisin.»

»Mutta minä, minä olen yksin ja puutteessa!» huusi poika vapisevalla äänellä.

»Se ei liikuta minua», sanoi toinen; »eikö ole jo Rosariossa tarpeeksi roistoväkeä maastasi. Aseta niin, että pian pääset pois täältä kerjäämään Italiaan.» — Ja hän sulki ristikon pojan nenän edessä. Tämä jäi kivettyneenä seisomaan paikalleen.

Sitten otti hän hitaasti pussinsa ja poistui tuskaisin sydämin ja ollen mielenliikutuksensa vallassa monien tuskaisten ajatusten ahdistamana. Mitä tehdä? Minne mennä? Rosariosta Cordovaan oli päivän junamatka. Jäljellä oli enää vain muutamia liiroja. Kun vähensi summasta ne rahat, jotka tänään piti käyttää, jäi tuskin mitään jäljelle. Mistä saada rahat, jotta voisi ostaa piletin.

Hän osasi tehdä työtä. Mutta miten ja keneltä pyytää työtä? — Kerjätä? Ah ei! Tulla poisajetuksi, häväistyksi, nöyryytetyksi kuten ennenkin, ei, ei milloinkaan enää, mieluummin kuolla! Näin mietiskellessään ja jälleen katsellessaan pitkiä katuja, jotka häipyivät loppumattomaan lakeuteen, tunsu hän uudelleen rohkeutensa katoavan. Hän heitti pussin katukäytävälle, istui sille, nojasi selkensä muuria vasten ja kätki kasvonsa käsiinsä itkemättä, vain äänettömän epätoivon vallassa.

Ohikulkijat sysivät häntä jaloillaan, vaunujen kolina täytti kadun; jotkut poikaset seisoivat paikoillaan häntä katsellen. Niin istui hän jonkun aikaa.

Yhtäkkiä säikähti hän kuullessaan äänen, joka kysyi italiankielellä, lombardiaksi murtaen: »Mikä sinua vaivaa, poikanen?»

Nämä sanat kuullessaan nosti hän kasvonsa, hypähti pystyyn huudahtaen ihmeissään: »Te täällä!»

Hän oli tuo vanha lombardialainen talonpoika, jonka kanssa hän matkalla oli solminut ystävydenliiton.

Talonpojan hämmästys ei ollut vähäisempi kuin pojankaan. Mutta poika ei antanut hänelle aikaa kyselyihin, vaan kertoi sangen nopeasti seikkailunsa. »Nyt olen ilman rahaa, minun täytyy tehdä työtä. Etsikää minulle työtä, jotta saan kootuksi muutamia liiroja! Osaan tehdä kaikkia, kantaa tavaroita, lakaista katuja, toimittaa tehtäviä, myöskin tehdä peltotöitä, olen tyytyväinen kunhan vain saan mustaa leipää; kunhan vain pian pääsisin matkustamaan, kunhan kerrankin löytäisin äitini! Olkaa ystävällinen minua kohtaan! Työtä, etsikää minulle työtä! Jumalan tähden, muuten olen hukassa!»

»Hitto vieköön, niin», sanoi talonpoika katsoen ympärilleen ja raappien leukaansa. »Mitä juttuja nuo ovatkaan!... Tehdä työtä!... on pian sanottu. Katsokaammehan, eikö olisi mahdollista löytää kolmeakymmentä liiraa niin monelta maanmieheltämme?»

Poika katseli häntä heikon toivon rohkaisemana.

»Tule mukaan!» sanoi hänelle talonpoika.

»Minne?» kysyi poika ottaen pussinsa.

»Tule mukaan!»

Talonpoika meni, Marco seurasi häntä; he astuivat yhdessä pitkän matkan puhumatta sanaakaan. Talonpoika pysähtyi erään anniskelun ovelle, jonka ilmoituskilvessä oli tähti, ympärillä kirjoitus: — La estrella de Italia; — hän pisti päänsä sisään ja sanoi iloisena kääntyen poikaan: »Tulemme oikealla hetkellä». He astuivat suureen huoneeseen, missä oli useampia pöytiä; niitten ympärillä istui paljon miehiä, jotka joivat ja puhuivat ääneen. Vanha lombardialainen lähestyi ensimmäistä pöytää ja tavasta, millä hän tervehti niitä kuutta vierasta, jotka istuivat sen ympärillä, näki hänen vähää aikaisemmin istuneen heidän seurassaan. Kasvot punaisina he kilahuttelivat lasiaan äänekkäästi puhuen ja nauraen.

»Toverit», sanoi lombardialainen ilman sen enempää valmisteluja samalla esittäen Marcon, »tässä on poikaraukka, maalaisemme, joka on yksin matkustanut Genuasta Buenos Aires'iin etsiäkseen äitiään. Buenos Aires'issa sanottiin hänelle, ettei äiti ollutkaan siellä vaan Cordovassa. Hän matkustaa purjealuksessa Rosarioon kolme päivää ja neljä yötä pari riviä suosituksena; hän jättää kortin; häntä loukataan irvistämällä hänelle. Pojalla ei ole edes vaivaista centesimoakaan. Hän on täällä yksinään epätoivoisena. Ja poika, jolla on sydän paikallaan! Katsokaammepal Emmeköhän voisi saada niin paljoa kokoon, että saisimme hänelle piletin Cordovaan, jotta hän voisi etsiä äitinsä? Jätämmekö hänet tänne kuten koiran?»

»Ei milloinkaan! Jumalan nimessä ei! Ei kukaan tahtone sitä!» huusivat kaikki samalla kertaa iskien nyrkillään pöytään. »Maamiehemme! — Tule tänne, poika! — Me olemme tässä, siirtolaiset! — Katsokaa, miten kaunis poika. Esiin centesimot, toverit! — Hyvä! Tullut aivan yksin! Sinulla on sydän! — Ota ryyppy, maamies! — Me lähetämme sinut äitisi luo, usko pois!» — Ja yksi nipisti häntä poskesta, toinen pani kätensä hänen olkapäilleen, kolmas otti hänen pussinsa; toiset siirtolaiset nousivat viereisistä pöydistä ja lähestyivät; pojan tarina kierteli suusta suuhun kautta koko anniskelun; viereisestä huoneesta tuli kaksi argentalaista vierasta; ei kestänyt kymmentäkään minuuttia ennenkuin lombardialainen talonpoika, joka piteli hattua, oli saanut siihen neljäkymmentäkaksi liiraa. »Näetkö», sanoi hän sitten kääntyen poikaan, »miten nopeasti kaikki käy Amerikassa?» — »Juo» — huusi hänelle toinen ojentaen hänelle lasin viiniä. — »Äitisi terveydeksi?» — Kaikki nostivat lasinsa. — Ja Marco toisti: »Äitini terveydeksi...» — Mutta ilonnyyhkytys katkaisi hänen äänensä, hän asetti lasin jälleen pöydälle ja heittäytyi vanhuksen kaulaan.

Seuraavana päivänä aamulla anivarhain oli hän jo matkalla Cordovaan, rohkeana ja naurusuin, täynnä iloisia aavisteluja.

Mutta ei ole iloa, joka ei sumene ruman sään ja seudun vaikutuksesta. Ilma oli raskas ja harmaa juna oli melkein tyhjä ja kulki hirvittävää, aivan asumatonta lakeutta pitkin. Marco oli yksin suuressa, hyvin pitkässä vaunussa, joka aivan näytti haavoittuneille aiotulta. Hän katsoi oikealle, katsoi vasemmalle eikä nähnyt muuta kuin äärettömän tasangon, jolla kasvoi pieniä, yksinäisiä muodottomia puita kitukasvuisine runkoineen ja oksineen asennoissa, jollaisissa hän ei ollut niitä milloinkaan nähnyt, ikäänkuin vihoissaan tai surullisina; synkkä, heikko ja surullinen kasvisto, joka sai tasangon näyttämään loputtomalta kirkkomaalta. Hän uinahti puolen tuntia ja katsoi jälleen ulos. Sama näköala taaskin. Rautatieasemat olivat autioita kuin erakkomajat; junan saapuessa ei kuulunut ainoatakaan ääntä. Hän tunsii itsensä niin yksinäiseksi, niin hyljätyksi, kuin olisi hän eksynyt erämaahan. Joka asemaa luuli hän viimeiseksi; senjälkeen tulisi villien salaperäinen, pelottava maa. Jääkylmä viima puhalsi hänen kasvoihinsa. Pojan lähtiessä Genuasta huhtikuun lopulla eivät hänen omaisensa voineet aavistaa, että hän tapaisi talven Amerikassa ja olivat pukeneet hänet kesävaatteisiin. Muutamien tuntien kuluttua alkoi häntä vaivata kylmyys, ja kuluneitten päivien rasitukset kiihvaine mielenliikutuksineen ja unettomat ja riuduttavat yöt rupe-sivat tuntumaan. Hän nukahti, nukkui pitkän aikaa, heräsi kylmästä jäykkänä ja vapisten; hän tunsii voivansa pahoin. Ja samassa riipaisi Marcoa epämääräinen pelko siitä, että hän sairastuisi ja kuolisi matkalla ja hänet heitettäisiin tälle autiolle, lohduttomalle tasangolle, jossa koirat ja petolinnut repisivät hänen ruumiinsa, kuten hevosten ja lehmienkin raadot, joita näki siellä ja täällä radan varrella ja joista kammolla käänsi katseensa pois. Pahoinvointi lisäsi Marcon levottomuutta ja luonnon hiljaisuus kiihdytti hänen mielikuvitustaan rajattomiin. Oliko varmaa, että hän löytäisi äitinsä Cordovasta? Ja jollei hän olisi siellä? Jospa tuo »Taiteitten kadun» varrella asuva herra olisi erehtynyt? Ja entäpä jos äiti oli kuollut? Näitä ajatellessaan nukahti Marco uudelleen,

uneksi olevansa Cordovassa ja kuulevansa, kuinka joka ovesta ja ikkunasta hänelle huudettiin: »Hän ei ole siellä! Hän ei ole siellä! Hän ei ole siellä!» Hän heräsi säikähtyneenä, hypähti tyrmistyneenä pystyyn ja näki takanaan vaunussa kolme parrakasta, kirjaviin villaliinoihin kietoutunutta miestä, jotka tarkastelivat häntä ja puhelivat keskenään hiljaisella äänellä; salaman tavoin välähti hänen mielessään, että he olivat murhaajia, jotka tahtoivat tappa hänet varastaakseen pussin. Kylmyyteen, pahoinvointiin liittyi vielä pelko; jo ennestään kiihtynyt mielikuvitus kuohahti yli rajojen. Kolme miestä katseli häntä aina, ja yksi heistä tuli hänen luokseen. Poika miltei menetti järkensä ja juoksi kohotetuin käsin tätä vastaan huutaen: »Minulla ei ole mitään! Olen köyhä poikaparka! Tulen Italiasta ja menen etsimään aitiäni, olen yksin, älkää tehkö minulle mitään paha!» — Nämä ymmärsivät hänet heti, säälivät häntä, hyväilivät ja rauhoittivat häntä samalla jutellen hänelle paljon sellaista mitä Marco ei ymmärtänyt. Nähdessään pojan hampaitten vilusta tärisevän, antoivat he tälle yhden liinoistaan ja panivat hänet jälleen istumaan, jotta hän nukkuisi. Heti kun ulkona tuli pimeä, painuivat hänen silmänsä väsymyksestä ja mielenliikutuksesta umpeen. Kun he herättivät hänet, oltiin Cordovassa.

Miten hän vetikään ilmaa keuhkoihinsa ja millä kiihkeydellä hän juoksikaan pois vaunusta! Eräältä rautatienpalvelijalta kysyi hän, missä insinööri Mequinez asui. Tämä sanoi erään kirkon nimen, sen läheisyydessä piti asunnon oleman. Poika lähti kii-reesti eteenpäin. Oli pimeä yö. Hän pääsi kaupunkiin ja luuli toisen kerran tulleensa Rosarioon nähdessään kadut, joitten molemmin puolin oli pieniä, matalia, valkeita taloja ja joita toiset kadut leikkasivat kohtisuorasti. Mutta kaduilla näkyi vähän ihmisiä ja harvojen lyhtyjen valossa epämääräisen värisiä mustaan ja viheriään vivahtavia kasvoja. Katsoessaan ympärilleen näki hän erikoistyyllisiä kirkkoja, jotka kohosivat pilvien korkeuteen hirvittävän suurina ja mustina. Kaupunki oli kolkko ja hiljainen; mutta

kuljettuaan tuon kammottavan erämaan halki, näytti se hänestä ystävälliseltä. Marco kysyi tietä eräältä papilta, löysi pian kirkon ja talon, veti vapisevin käsin kellonnuorasta painaen samalla toisella kädellään rintaansa, rauhoittaakseen sydäntään, joka uhkasi haleta.

Vanha vaimo tuli avaamaan lyhty kädessä.

Poika ei voinut heti puhua.

»Ketä etsit?» kysyi vaimo espanjaksi.

»Insinööri Mequinez'ia», sanoi Marco.

Vanhus risti kätensä rinnalleen ja vastasi päätään puistaen: »Myöskin sinä tahdot päästä insinööri Mequinez'in luol Mielestäni pitäisi tämän jo loppua. Jo kolme kuukautta ovat ihmiset vaivanneet meitä kyselyillä. Eikö ollut tarpeeksi, että siitä ilmoitettiin sanomalehdissä. Täytynee painaa kadunkulmiin, että herra Mequinez asuu Tucumanissa!»

Poika teki epätoivoisen liikkeen. Sitten huusi hän vihastuneena: »Tämä on kuin kirottua! Minun täytyy vielä kuolla kadulla äitiäni löytämättä. Tulen hulluksi, tappakaa minut mieluummin! Jumalani! Mikä tuo kaupunki on nimeltään? Missä se on? Kuinka kaukana on se?»

»No, poika parka», vastasi vanhus säälien, »niin paha ei asiassa ole! Sinne on vähintään noin neljä- tai viisisataa penikulmaa.»

Poika peitti kasvonsa molemmilla käsillään; sitten sanoi hän nyyhkien: »Ja nyt . . . mitä pitää minun tehdä?» —

»Mitäpä sanoisin sinulle, pikku raukka», vastasi rouva, »en tiedä.» —

Mutta yhtäkkiä juolahti muuan ajatus hänen mieleensä, hän sanoi nopeasti:

»Kuulehan, muistuu mieleeni jotakin. Tiedänpä neuvon. Mene tuonne vastapäätä oikealle kädelle! Kolmannen oven luota löydät pihan. Siellä on »Capataz», kauppias, joka matkustaa huomenna vaunuineen ja härkineen Tucumaniin; mene katsomaan, ottaako hän sinut mukaansa; jos tarjoudut tekemään hä-

nelle joitain palveluksia, antaa hän kenties sinulle paikan vaunuisansa, mene nopeasti.»

Poika otti kiireesti pussinsa, kiitti poisorientäessään ja kahden minuutin kuluttua oli hän suurella, lyhtyjen valaisemalla pihamaalalla, jossa oli useita miehiä työskentelemässä lastaten hedelmä-säkkejä suuren suuriin vaunuihin; pyöreine kattoineen ja sangen korkeine pyörineen näyttivät ne nuorallatanssijain matkateltoilta. Suuri viiksiniekka mies, puettuna eräänlaiseen valkea- ja mustaruutuiseen vaippaan, johti työtä. Poika lähestyi tätä ja esitti pelokkaasti pyyntönsä sanoen tulevansa Italiasta ja etsivänsä äitiänsä.

Capataz, s. o. mestari (karavaanin pääjohtaja) tarkasteli poikaa päästä kantapäihin asti ja vastasi kuivasti: »Ei ole tilaa!»

»Minulla on viisitoista liiraa», vastasi poika vapisevin äänin; »annan teille viisitoista liiraani. Matkalla teen työtä. Ammennan vettä ja annan eläimille rehua, teen kaikki palvelijan työt. On tarpeeksi, jos saan hiukan leipää. Olkaa hyvä, herra, ja antakaa toki pieni tila minulle, herrani!»

Capataz tarkasteli häntä jälleen ja sanoi varsin ystävällisesti: »Ei ole tilaa . . . ja sitäpaitsi . . . emme mene Tucumaniin, vaan erääseen toiseen kaupunkiin Santiagoo dell' Estero'on. Jossain matkan varrella täytyisi meidän jättää sinut yksin ja sinun olisi vielä kuljettava pitkän matkaa jalkaisin.»

»Oh, tekisin sen kaksikin kertaa!» huusi Marco; »kuljen kyllä sen matkan; älkää ajatelko sitä; jollain tavalla pääsen perille; antakaa minulle paikka, Jumalan tähden, Jumalan tähden, älkää jättäkö minua yksikseni tänne!»

»Ajattelehan, matka kestää kaksikymmentä päivää!»

»Ei tee mitään.»

»Se on vaivaloinen matka.»

»Kärsin kaikki.»

»Sinun täytyy matkustaa yksin!»

»En pelkää mitään. Kunhan vain löytäisin äitini. Olkaa armelias!»

Capataz piti lyhtyä aivan hänen kasvojensa edessä ja katseli häntä. Sitten hän sanoi: »No niin, saat tulla matkaan!»

Poika suuteli hänen kättään.

»Tämän yön nukut vaunussa», sanoi capataz jättäessään hänet, — »varhain huomenaamulla kello neljän aikaan herätän sinut. Hyvää yötä!»

Aamulla neljän aikaan tähtien valaistessa lähti pitkä vankkuririvi suurella kolinalla liikkeelle. Jokaista vankkuria veti kuusi härkää, kulkuetta seurasi paljon eläimiä vaihdosta varten. Poika, joka puolittain heräsi vaunussa, nukahti pian säkillään uudelleen. Hänen uudestaan herätessään oli kulkue pysähtynyt yksinäiselle seudulle, ja kaikki miehet istuivat piirissä vasikanreiden ympärillä, joka oli ilmassa maahan pistetyn pitkän paistinvartaan nenässä, suuren nuotion vieressä, jota tuuli häilytteli. He söivät yhdessä, nukkuivat ja lähtivät jälleen eteenpäin ja siten jatkettiin matkaa säännöllisesti kuin sotilaallista marssia. Joka aamu lähdettiin viiden aikaan liikkeelle, puoli yhdeksän pysähdyttiin, viiden aikaan illalla lähdettiin jälleen liikkeelle ja kymmenen aikaan pysähdyttiin taas. Matkueen saattajat olivat ratsain ja ajoivat härkiä pitkin piikein. Poika sytytti tulen paistia varten, antoi eläimille syötävää, puhdisti lyhdyt, toi juomavettä. Seutu kulki hänen silmiensä ohi kuin epäselvä unikuva: laajoja metsiä pienine, ruskeine puineen, kyliä siellä täällä hajalla olevine harvoine taloineen, joiden punaiset eturivit harjoineen olivat näkyvissä; niin kauas kuin silmä kantoi oli suuria, suolanvalkoisia lakeuksia, ehkäpä suurten suolajärvien vanhoja syvänteitä, ja joka puolella tuo loppumaton tasanko, erämaa, hiljaisuus. Aniharvoin tapasivat he pari tai kolme matkustajaa ratsain, näitä seurasi aina paimen tuoden joutilaita hevosia, jotka suhahtivat laukaten ohi kuin tuulispää. Päivät olivat samantapaiset kuin merellä, sietämättömät ja loputtomat. Mutta sää oli ihana. Sitävastoin kävivät ajomiehet päivä päivältä vaativammiksi ikäänkuin poika olisi ollut heidän palkattu palveli-

jansa; toiset kohtelivat tätä karkeasti uhkauksin; kaikki antoivat hänen säälimättä palvella itseään; Marcon täytyi kantaa suuria rehutaakkoja; he lähettivät hänet pitkienkin matkojen päähän hakemaan vettä, ja läpiväsyneenä ei poika voinut öisinkään nukkua, vaunujen tärinä, pyörien ja puisten akselien korvia huumaa

narina häiritsi häntä. Lisäksi vielä alkoi puhaltaa tuuli, hienoa, punertavaa pölyä, mikä peitti kaiken, tunkeutui vaunuun, vaatteisiin, täytti silmät ja suun, esti näkemästä ja hengittämästä, tätäkin kesti sietämättömän kauan. Vaivojen ja unettomuuden ahdistamana, rikkinäisine ja likaisine vaatteineen toruttuna ja huonosti kohdeltuna aamusta iltaan, poika tuli yhä alakuloisemmaksi ja olisi kokonaan kadottanut rohkeutensa, jollei capataz aina aika ajoin olisi puhutellut häntä muutamain ystävällisin sanoin. Usein itki hän itsekseen jossakin vaununnurkassa, painaen kasvonsa pussiinsa, missä oli ainoastaan lumppuja enää jäljellä. Joka aamu nousi hän entistä heikompana ja toivottomampana, ja tarkastellessaan seutua ja nähdessään aina vain tuon määrättömän ja suunnattoman lakeuden, joka oli kuin maalla oleva valtameri, sanoi hän itsekseen: »Oi, tätä iltaa en näe enää! Tätä iltaa en näe! Huomienna kuolen matkalla.» Ja vaivat lisäytyivät, huono kohtelu kävi kaksinkertaistakin pahemmaksi. Eräänä aamuna pojan myöhästyttyä vettä kantaessaan, löi eräs miehistä häntä capatazin läsnäollessa. Ja nyt alkoivat he pitää Marcoa leikkikalunaan; antoivat, käskiessään häntä johonkin, samalla korvapuustin sanoen: »Pistä tuo taskuusi, maankiertäjä, ja vie äidillesi!» Hänen sydämensä murtui; hän sairastui. Kolme päivää makasi poika vaunussa peitettyinä, kuumeen puistattamana näkemättä ketään muuta kuin capatazin, joka tuli ojentaakseen hänelle juotavaa ja koetellakseen hänen valtimoaan. Ja nyt luuli Marco olevansa hukassa ja huusi epätoivoisena äitiään mainiten häntä satakin kertaa nimeltä: »Oi äiti, äiti, auta minua! Tule vastaan, sillä kuolen! Oi, äiti parkani, en näe sinua koskaan! Äiti parkani, löydät minut kuolleena kadulta!» Ja hän risti kätensä rinnalleen ja rukoili. Sitten oli hän jo parempi, kiitos capatazin huolen, ja vähitellen parani hän; mutta paranemisen ohella läheni matkan hirvein päivä, — päivä, jolloin hänen piti jäädä yksin. Matkaa kesti enemmän kuin kaksi viikkoa. Heidän ollessa tienristeyksessä, jossa Tucumanin tie erosi toisesta, ilmoitti capataz, että pojan oli erottava antaen sa-

malla hänelle muutamia ohjeita tiehen nähden, satoi hänen pusinsa niin hartioille, ettei se estänyt kulkua ja jätti lyhyesti hyvästi ikäänkuin peläten tulevansa liikutetuksi. Pojalla tuskin oli aikaa suudella hänen kättään. Myöskin toiset miehet, jotka olivat kohdelleet poikaa niin julmasti, näyttivät tuntevan hiukkasen sääliä nähdessään hänen niin yksin kulkevan eteenpäin ja huisuttivat hyvästiksi, edetessään pois päin. Ja poika vastasi tervehdykseen kädellään ja katsoi kulkuetta kunnes se häipyi aavikon punertavaan pölyyn, ja sitten jatkoi hän surullisena matkaansa.

Alusta alkaen lohdutti häntä kuitenkin se, että hän kuljetetaan niin monta päivää tuota aavaa, yksitoikkoista lakeutta pitkin, nyt näki edessään sangen korkean, sinertävän vuorijonon valkoisine huippuineen, ne muistuttivat Alppeja ja antoivat hänelle tunnun oman maan, kotiseudun läheisyydestä. Ne olivat Andit, Amerikan mannermaan selkäranka, hirvittävä jono, joka ulottuu Tulimaasta Pohjoiseen Jäämereen kulkien sadan kymmenen leveysasteen pituudella. Ja häntä lohdutti myöskin se, että ilma aina lämpeni; tämä johtui siitä, että hän yhä lähenei trooppillista ilmayöhykettä kulkiessaan aina pohjoista kohti. Kaukana erotti Marco myöskin pieniä taloryhmiä likaisine kauppapuoteineen, joista hän osti jotain syötävää. Hän tapasi miehiä ratsain, näki sangen usein vaimoja ja lapsia, liikkumattomina ja totisina, maassa istuvina aivan oudonnäköisine kasvoineen, mullanvärisinä, vinoine silmineen ja ulkonevine poskipäineen; he tarkastelivat Marcoa jäykkinä ja seurasivat häntä katseillaan hitaasti päätään kääntäen aivankuin automaattiset koneet. Ne olivat indianeja. Ensimmäisenä päivänä hän kulki kunnes voimat uupuivat, sitten nukkui hän erään puun juurella. Toisena päivänä kulki hän hiukan vähemmän ja mieli painostuneempana. Kengät olivat rikki, jalat sierottuneet, vatsa huonon ruuan heikontama. Illan tullen valtasi pelko pojan. Hän oli kuullut puhuttavan Italiassa, että tässä maassa olisi käärmeitä. Hän luuli kuulevansa niitten luikertelevan, seisahtui, jatkoi jälleen kulkuaan, kylmäin väristysten kulkiessa pitkin selkää. Toisinaan

tunsi hän suurta itsesääliä ja itki hiljaa laahustaessaan eteenpäin. Sitten hän jälleen ajatteli: »Oi, kuinka kärsisikään äitini, jos tietäisi, miten suuresti pelkään!» Ja tämä ajatus antoi hänelle jälleen rohkeutta. Karkoittaakseen pelkonsa poika sitten ajatteli äitiä, muisteli tämän sanoja ennen tämän lähtöä Genuasta, ja tuttua liikettä, jolla hän suoristi peitteen Marcon pannessa maata, ja kuinka äiti pojan vielä lapsena ollessa sulki tämän syliinsä ja sanoi sydämellisellä rakkaudella: »Jää hetkeksi tänne luokseni!» ja kuinka hän jäi pitkäksi aikaa siten istumaan, nojaten päätään äidin päätä vasten ja mietiskeli: »Näenköhän sinut jälleen jonakin päivänä, rakas äiti? Pääsenköhän matkani määrään, äiti?» — Ja hän kulki eteenpäin, aina eteenpäin, tuntemattomien metsien halki, suurten sokeriviljelysten ohi, kautta loputtomien heinäaavikoiden; nuo suuret, siniset vuoret edessään, jotka tavattoman korkeine huippuineen ulottuivat taivaaseen. Neljä päivää — viisi — viikko kului siten. Pojan voimat vähenivät, jalat vuotivat verta. Vihdoinkin sanottiin hänelle eräänä iltana auringon laskeiassa: »Tucuman on viiden virstan päässä täältä». Hän huudahti ilosta ja kiirehti askeleitaan ikäänkuin olisi hetkessä saanut takaisin menetetyt voimansa. Mutta sekin oli harhaluulo. Voimat pettivät lopullisesti, hän vaipui lopen uupuneena erään haudan reunalle. Vaan sydän sykki ilosta. Ei milloinkaan olleet hänestä taivaantähdet vilkkuneet kiikkaammin ja kauniimmin. Hän tarkasteli niitä maaten pitkänään ruohikossa, ja ajatteli äitinsäkin ehkä tarkastelevan niitä samaan aikaan. Ja hän sanoi: »Äiti, missä olet? Mitä teet tällä hetkellä? Ajatteletko poikaasi? Muistatko Marcoasi, joka on niin lähellä sinua?» — —

Marco parka, olisitpa nähnyt, millaisessa tilassa äitisi oli tällä hetkellä, olisit yli inhimillisinkin voimainponnistuksin kulkenut eteenpäin joutuaksesi muutamia tunteja aikaisemmin äitisi luo. Hän oli sängynomana sairaana eräessä ylhäisessä talossa aavalla lakeudella, siellä asui Mequinez'in perhe, häntä rakastettiin suu-

resti täällä ja hoidettiin huolella. Vaimo parka oli jo silloin sairaaloinen, kun insinööri Mequinez'in odottamatta täytyi lähteä Buenos Airesista, eikä hän ollut toipunut Cordovan terveellisessä ilmanalassakaan. Ja kun hän ei enää saanut mitään vastausta kirjeisiinsä, ei mieheltään eikä serkultaan, valtasi hänet yhä voimakkaammin aavistus jostakin suuresta, hänen omaisiaan kohdanneesta onnettomuudesta. Ahdistus, jonka alaisena hän eli, epätietoisuus siitä, pitikö hänen matkustaa vai ei, jokapäiväinen kalvava pelko siitä, että saisi tiedon jostakin onnettomuudesta, kaikki tämä oli ylenmäärin huonontanut hänen tilaansa. Lopuksi oli hän saanut sangen ankaran taudin, suolitulehduksen. Hän oli maannut vuoteessa jo neljätoista päivää. Oli välttämätöntä toimittaa leikkaus, jotta elämä pelastuisi. Tänä hetkenä, hänen huu- taessaan Marcoa luokseen, seisoivat talon herra ja rouva hänen vuoteensa vieressä ja koettivat lempeästi taivuttaa häntä leikkaukseen, mutta hän pysyi itkien kiellossaan. Muuan kelpo tucumani- lainen tohtori oli sitävarten jo edellisellä viikolla saapunut, mutta turhaan. — »Ei, rakas isäntäväkeni», sanoi hän, »ei se hyödytä mitään, minulla ei ole enää tarpeeksi voimia kestääkseeni sitä; kuolisin lääkärin minua leikatessa. On parempi, että annatte minun näin kuolla. Kaikkihan on lopussa. On parempi minun kuolla ennenkuin saan tietää, mitä omaisilleni on tapahtunut». — Ja herrasväki koetti johtaa hänen ajatuksensa toisaanne, että hän rohkaisisi mielensä, hän saisi vastauksen viimeiseen, välittömästi Cenuaan lähetettyyn kirjeeseensä, että hän antaisi leikata itsensä, tekisi sen poikainsa vuoksi. Mutta ajatellessaan poikiaan suureni vain tuska ja syvä mielenmasennus, joka jo pitkän aikaa oli vaimoa vaivannut. Noita sanoja kuunnellessaan ratkesi hän itkuun. »Oi lapseni, poikani!» huusi hän, ristien kätensä; — »ehkäpä ette ole enää elossakaan! On parempi, että minäkin kuolen. Kiitän teitä, rakkaat haltijani, kiitän teitä sydämestäni. Mutta on parempi, että kuolen. En parantuisi leikkauksen jälkeenkään, olen varma siitä. Kiitän teitä ystävällisestä huolenpidostanne, rakkaat

haltijani. On turhaa, että lääkäri saapuu jälleen ylihuomenna. Tahdon kuolla. On nyt kerran määrätty, että minun täytyy kuolla ja olen valmistautunut siihen. Mutta he lohduttivat häntä ja toistivat yhä: »Ei, älkää toki sanoko niin», ottaen sairasparkaa kädestä, eivätkä tauonneet häntä yhä pyytelemästä. Mutta silloin sulki hän uupuneena silmänsä ja vaipui kuolemankaltaiseen uneen. Ja herrasväki jäi pitkäksi aikaa kynttilän heikossa valossa tarkastelemaan häntä suuresti sääliä ihmeteltävää äitiä, joka oli tullut tänne pelastaakseen perheensä, edennyt kuusituhatta virstaa kotimaastaan kuollakseen täällä, paljon kärsittyään, tuo kelpo, hyvä, onneton vaimoparka.

Aikaisin seuraavan päivän aamuna astui Marco, pussi hartioillaan, selkä koukussa ja ontuen, mutta mieli rohkeana Tucumanin kaupunkiin, erääseen Argentinan tasavallan nuorimmista ja kukoistavimmista kaupungeista. Hän luuli jälleen näkevänsä Cordovan, Rosarion, Buenos Airesin. Taas samat suorat, loputtomat kadut, samat matalat ja valkeat kadut; mutta kaikkialla näkyi raikas ja rehevä kasvullisuus, balsamintuoksuinen ilma, ihmeellisen kirkas valo, selkeä ja pilvetön taivas, jollaista Marco ei ollut milloinkaan nähnyt, ei edes Italiassa. Kulkiessaan pitkin katuja tunsu hän taas tuota kuumeentapaista mielenliikutusta, joka oli saanut hänet valtaansa Buenos Airesissakin; hän tarkasteli kaikkien talojen ikkunoita ja ovia; katseli kaikkia ohikulkevia naisia toivoen tuskaisesti tapaavansa äitinsä; hän olisi tahtonut kysyä sitä kaikilta eikä uskaltanut pysähdyttää ketään. Kaikki, jotka seisoivat ovilla, kääntyivät tarkastellakseen tuota rikkinäistä ja tomuttunutta poikaparkaa, joka näytti kaukaa tulleelta. Ja tämä etsi ihmisjoukosta kasvoja, jotka herättäisivät hänessä luottamusta, esittääkseen jälleen tuon hirveän kysymyksen, kun hänen silmänsä osuivat erääseen kauppapuodin ilmoituskilpeen, jossa oli italialainen nimi. Sisässä oli mies, silmälasit päässä, ja kaksi naista. Poika läheni hitaasti ovea, ja koottuaan rohkeutensa kysyi:

»Voisitteko sanoa minulle, herrani, missä Mequinez'in perhe asuu?»

»Insinööri Mequinez?» kysyi rihkamapuodin omistaja vuorostaan.

»Niin, insinööri Mequinez», vastasi poika hiljaa.

»Mequinez'in perhe», sanoi rihkamakauppias, »ei ole Tucumanissa.»

Epätoivoinen tuskanhuuto, ikäänkuin kuolemanhaavan saaneen ihmisen parkaisu, oli vastauksena näihin sanoihin.

Kauppias ja naiset säikähtivät, joitakin naapureja juoksi saapuille. »Mitä on tapahtunut? Mikä sinua vaivaa, poika?» kysyi rihkamakauppias työntäen hänet puotiin ja käskien istumaan. »Ei ole syytä epätoivoon! Mequinezit eivät ole täällä, mutta eivät kaukanakaan, muutaman tunnin matkan päässä Tucumanista.»

»Missä? Missä?» huusi Marco, syöksähtäen pystyyn kuin kuolleista herännyt.

»Vain viidentoista penikulman päässä täältä», jatkoi mies, »Saladillon rannalla, seudussa, jossa rakennetaan suurta sokeritehdasta, taloryhmässä on herra Mequinez'in talo, jokainen tuntee sen, voit olla siellä muutamien tuntien kuluttua.»

»Olen ollut siellä kuukausi sitten», sanoi eräs nuori mies, joka huudon kuullessaan oli rientänyt esiin.

Marco tarkasti tätä suurin silmin ja kysyi häneltä nopeasti ja kalveten: »Oletteko nähnyt herra Mequinezin italialaista palvelijatar?»

»Genuatarta? Olen nähnyt hänet.»

Marcolta pääsi kouristuksentapainen nyyhkytys, joka oli puoleksi naurua, puoleksi itkoa. Sitten huusi hän kiivaasti ja päättäväisesti: »Mitä tietä sinne kuljetaan — nopeasti — tie — menen pian, osottakaa minulle tie!»

»Mutta tarvitset päivän päästäksesi sinne», sanoivat kaikki yhdestä suusta, »olet väsynyt, sinun täytyy levätä; voit lähteä sinne huomenaamulla aikaiseen.» — »Mahdotonta! Mahdotonta!» vastasi

poika. »Sanokaa minulle, miten minun on kuljettava, »en odota hetkeäkään, lähden heti, vaikkapa minun täytyisi kuolla tielle.»

Kun he näkivät pojan pysyvän järkähtämättömänä, eivät he enää estelleet häntä. »Jumala sinua ohjatkoon», sanoivat he hänelle. »Ota vaari tiestä, joka kulkee metsän halki! Onnellista matkaa, sinä pieni italialainen!» Eräs mies seurasi häntä kaupungin edustalle, osotti hänelle tien, antoi hänelle muutamia neuvoja ja katsoi hänen jälkeensä, nähdäkseen hänen kulkevan siihen suuntaan. Muutamien minuuttien jälkeen katosi ontuva poika, pussi hartioillaan tiheitten puitten taakse, joita kasvoi tien molemmin puolin.

Tämä yö oli sairaalle hirveä. Hänellä oli niin kauheita tuskia, että hänen huutonsa olivat murtaa sydämen ja senjälkeen sai hän kovia kuumekohtauksia. Naiset, jotka auttoivat häntä, eivät tienneet mitä tehdä. Rouva riensi aina silloin tällöin samoin aivan epätoivoisena sairaan luo. Kaikki alkoivat pelätä, että lääkäri, jonka odotettiin saapuvan seuraavana aamuna, tulisi liian myöhään, vaikkapa sairas päättäisikin suostua leikkaukseen. Niinä hetkinä, jolloin kuume helpotti, huomasi aina, etteivät ruumiilliset tuskat olleet vaikeimpia kestää, vaan ajatukset perheen kohtalosta. Kuihtuneena, masentuneena, kasvot aivan vääristyneinä repi hän hiuksiaan ja huusi: »Jumalani! Jumalani! Kuolla näin kaukana poissa, kuolla näkemättä heitä koskaan! Poikaparkani, jotka jäävät äidittömiksi, rakkaat lapseni, sydänkäpyni, raukkani! Marconi, joka on vielä niin pieni, mutta niin jalo, niin hyvä ja niin rakastava. Ette tiedä, millainen poika hän oli! Oi hyvä rouva, jospa tietäisitte? En voinut irroittaa hänen käsiään kaulaltani lähtiessäni, hän nyyhkytti sydäntäsärkevästi ikäänkuin olisi tiennyt, ettei enää näkisi äitiään, Marco parka, lapsi raukkani! Luulin sydämeni halkeavan. Oi, olisinpa silloin kuollut, kuollut hänen jättäessään minulle hyvästi! Äiditön lapsiparka, hän, joka niin suuresti rakasti minua, joka olisi minua niin tarvinnut; äidittö-

mänä, kurjuudessa, ollen pakotettuna käymään kerjäämässä; hänen, Marconi, oman Marconi, täytyy nälkäisenä ojentaa kätensä pyytäkseen leipää! Oi ei, armias Jumala, ei! En tahdo tuolla! Lääkäri! Kutsukaa hänet pian! Hänen pitää tulla, hän leikkaa minut, hän vieköön minulta järkeni, kunhan vain pelastaa elämäni! Tahdon parantua, tahdon elää, matkustaa, paeta, huomenna, pian! Lääkäri! Apua! Apua!» — Ja naiset pitivät kiinni vaimon käsistä, hyväilivät häntä, pyytelivät häntä rauhoittumaan ja saivat hänet vähitellen jälleen järkiinsä ja puhuivat hänen kanssaan Jumalasta ja toivosta. Ja sitten vaipui hän kuolettavaan alakuloisuuteen, itki, käsin repien harmaata tukkaa, nyyhkytti kuin pieni lapsi, päästäten pitkiä valitushuutoja, aika ajoittain mummisten: »Oi, Genuani! Kotini! Ihana meri! . . . Oi, Marconi, Marco parkani! Missä olet nyt, lapsi raukkani!» —

Oli keskiyö ja hänen Marco parkansa, vietettyään muutamia tunteja aivan uupuneena erään haudan reunalla, kulki halki aarniometsän. Suunnattoman suuret puut, todelliset kasvijättiläiset, ojentuivat kuin tuomiokirkon pilarit korkeuteen, jossa niiden mahtavat, kuun valaisemat huiput kiertyivät toisiinsa. Hämärässä näki hän kaikenlaisia puunrunkoja; toiset olivat suorია, toiset taipuneita, käyriä, ristinmuotoisia, näyttäen uhkaavilta ja taisteluun valmistuneilta; toiset makasivat maassa kuten kumoonkaatuneet pylvää; ne olivat rehevien loiskasvien peittämät ja kiertämät. Sitten oli taas suuri puuryhmä pystysuorasti kohoavin rungoin, kuten joukko suunnattoman suuria keihäitä, joiden latvat näyttivät tavoittavan taivasta. Se oli suurenmoista ja komeata, sekaisin oudonnäköisiä puita ja pensaita, hirvittävin ja ylevin näytelmä, mitä kasvimaailma milloinkaan oli hänelle esittänyt Usein tuntui se hänestä varsin kauhealta, mutta pian ajatukset kääntyivät äitiin, ja hän kulki uupuneena ja verisin jaloin yksin tuon hirveän metsän halki, jossa näki vain pitkien matkojen päässä pieniä ihmisasuntoja, näitten puitten juurilla näyttivät ne kääpiöitten asumuksilta, ja muutamia puhvelihärkiä, jotka makasivat tiellä; hän oli uupunut,

mutta ei tuntenut väsymystä; hän oli yksin, mutta ei pelännyt. Metsän suuruus teki hänen sielunsakin suureksi. Äitinsä läheisyys antoi hänelle miehen voiman ja urhouden. Muistellessaan valtamerta, kauhuja, kärsittyjä ja voitettuja tuskia, kestettyjä vaivoja, osottamaansa rautaista lujutta virtasi hänen voimakas, jalo genualainen verensä lämpimämmin, sydän sykki nopeammin ja hän nosti ylpeänä ja rohkeana päätään. Ja toinenkin seikka kannusti häntä. Kun äidin kaksivuotisen poissaolon aikana tämän kuva pojan ajatuksissa oli hämärtynyt ja kalvennut, niin nyt sensijaan se oli kirkas; poika näki äidin kasvot kokonaan ja kirkaasti, niinkuin hän ei pitkään aikaan enää ollut nähnyt; hän näki äidin lähellään kirkastuneena, puhuvana; hän näki hänen silmiensä ja huuliensa haihtuvimmatkin liikkeet, hänen ryhtinsä, kaikki hänen liikkeensä, hänen ajatustensa vivahduksetkin; ja hän kiirehti askeleitaan ikäänkuin näitten unohtumattomien muistojen ajamana; ja rakkaus, sanomaton hellyys heräsi hänessä, paisui hänen sydämessään, niin että pitkin hänen kasvojaan vuotivat suloiset, rauhaatuottavat kyyneleet; ja kulkiessaan pimeässä eteenpäin puhui Marco äidille, kertaili sanoja, joita pian aikoi tälle kuiskia: »Olen täällä, rakas äiti, täällä olen, — en jätä sinua enää koskaan; menemme yhdessä takaisin kotia ja olen laivassa aina luonasi, lähelläsi, eikä kukaan voi enää irroittaa sinua minusta, ei kukaan, ei milloinkaan, milloinkaan enää, niin kauan kuin elät!» Eikä hän huomannutkaan, että jättiläispuitten latvoilla kuun hopeinen valo vaihtui vienoon aamunruskotukseen.

Jo kahdeksan aikaan tänä aamuna oli muuan nuori argentalainen, tucumanilainen lääkäri apulaisensa kera sairaan vuoteen ääressä koettaakseen viimeisen kerran saada häntä alistumaan leikkaukseen; insinööri Mequinez sekä tämän puoliso pyysivät samoin palavasti häntä siihen suostumaan. Mutta kaikki turhaan. Voimattomana ja väsyneenä vaimo ei uskonut enää leikkaukseen; hän oli varma siitä, että hän joko heti kuolisi, tai eläisi vain muutamia tunteja turhaan kärsittyään vielä kauheampia tuskia

kuin ne, jotka hänet tappaisivat luonnollista tietä. Lääkäri sai turhaan toistaa: »Mutta leikkaushan onnistuu varmaan. Teidän pelastuksenne on varma, kunhan teillä vain on hiukankaan rohkeutta. Ja yhtä varma on kuolemanne, jos epäröitte!» — Hän puhui turhaan. »Ei», vastasi vaimo hiljaa, »minulla on rohkeutta kuolla, mutta ei enää rohkeutta elää hyödyttömänä. Kiitos, herra tohtori. On määrätty siten. Antakaa minun kuolla rauhassa.» — Lääkäri ei enää pakoitellut häntä. Ei kukaan puhunut mitään. Nyt käänsi vaimo kasvonsa rouvaa kohden ja esitti kuolevan äänellä viimeiset pyyntönsä. — »Rakas, hyvä rouva», sanoi hän vaivaloisesti ja nyyhkien, »lähettäkää pienet rahasäästöni ja vähäinen omaisuuteni perheelleni... herra konsulin kautta. Toivon, että kaikki elävät. Sydämeni sanoo niin näinä viimeisinä hetkinäni. Teettehän mielikseni ja kirjoitatte... että olen aina ajatellut heitä, että aina olen heidän vuokseen tehnyt työtä... poikieni vuoksi... ja että ainoa suruni on se, etten heitä enää nähnyt... mutta että olen kuollut rohkeana... nöyränä... heitä siunaten; ja että mieheni... ja suuremman poikani huostaan jätän pienimpäni, Marco parkani... jota sydämessäni olen ajatellut viimeiseen hetkeen asti.» — Ja nopeasti kohoten istualleen huusi hän, pannen kätensä ristiin: — »Marconi! Lapseni! Elämäni!...» — Mutta katsellessaan kyyneleisin silmin ympärilleen huomasi hän, ettei rouva enää ollutkaan siellä; tämä oli salaa kutsuttu ulos. Hän etsi herraa, tämäkin oli kadonnut. Ketään muita ei ollut huoneessa kuin apulainen ja molemmat sairanhoidajattaret. Viereisestä huoneesta kuului askelten kolinaa, hiljaista, hillittyä muminaa ja pidätettyjä huudahduksia. Sairas kiinnitti himmeät silmänsä oveen ja odotti. Hetken perästä näki hän lääkärin ilmestyvän kasvot oudon näköisinä, sitten herra ja rouva molemmatkin muuttunein ilmein. Kaikki kolme tarkastelivat häntä oudon näköisinä ja vaihtoivat hiljaisella äänellä muutamia sanoja. Sairaasta näytti kuin olisi tohtori sanonut: »Parempi heti». Sairas ei sitä ymmärtänyt.

»Josefa», sanoi hänelle rouva vapisevin äänin, »tuon teille hyvän sanoman. Valmistakaa sydämenne ottamaan vastaan iloinen uutinen.»

Rouva katseli häntä tarkkaavana.

»Uutinen», jatkoi rouva yhä liikutetumpana, — »joka tuo teille suuren ilon.»

Sairas avasi silmänsä.

»Valmistukaa», jatkoi rouva, »näkemään eräs henkilö, ... joka teitä suuresti rakastaa.»

Vaimo nosti kiivaasti päätään ja alkoi loistavin silmin katsella vuoroin rouvaa, vuoroin ovea.

»Henkilö», sanoi rouva kalveten, »joka on juuri nyt ... aivan odottamatta tullut tänne.»

»Kuka, kuka?» huusi vaimo pingoitettulla, luonnottomalla äänellä ikäänkuin suuresti peläten.

Hetkistä myöhemmin päästi hän läpitunkevan huudon, jääden liikkumattomana vuoteeseen istumaan silmät selkoselällään ja kädet ohimoilla ikäänkuin katsellen ilmestystä henkimaailmasta.

Marco, rikkinäisenä ja huumaantuneena, seisoi suorana kynnyksellä tohtorin pitäessä kiinni hänen toisesta käsivarresta.

Vaimo huusi kolme kertaa: Oi, Jumala, Jumala! Jumalani! Marco syöksyi eteenpäin, sairas ojensi kuihtuneet kätensä, painoi hänet naarasleijonan voimalla rintaansa vasten, puhkesi kiihkeään, kyynelettömien nyyhkytysten keskeyttämään nauruun, kunnes vaipui hengettömänä tyynylle.

Mutta hän tointui pian ja huusi ilosta aivan suunniltaan, peittäen pojan suudelmillaan: »Kuinka, oletko täällä? Miksi? Sinäkö siinä olet? Miten olet kasvanut? Kuka on tuonut sinut tänne? Oletko yksin? Etkö ole sairas? Sinäkö siinä olet, Marco? Eikö tämä olekaan unta? Jumalani! Puhul!» Sitten keskeytti hän puheensa yhtäkkiä: »Ei, vaikenel! Odota!» Ja kääntyen nopeasti lääkärin puoleen: »Nopeasti, heti, tohtori! Tahdon parantua! Olen valmis! Älkää hukatko ainoatakaan hetkeä! Viekää Marco pois niin ettei hän kuule mitään! Marconi, ei tämä ole mitään. Kerrot myöhemmin minulle kaikki. Vielä suudelmal! Menel! Tässä olen, herra tohtori.» — —

Marco vietiin pois. Herrasväki ja naiset kiirehtivät nopeasti pois; kirurgi apulaisineen, joka sulki oven, jäi jäljelle.

Herra Mequinez koetti viedä Marcoa etäisempään huoneeseen, mutta se oli mahdotonta, näytti siltä kuin olisi hän ollut naulattu kiinni maahan.

»Mitä on tekeillä?» kysyi hän. »Mikä äitiäni vaivaa? Mitä he tekevät?»

Ja herra Mequinez, yhä koettaen saada hänet pois, puhui hänelle hiljaa: »No niin, kuuntele. Sanon sen sinulle. Aitisi on sairas; hänen täytyy alistua pieneen leikkaukseen; selitän sinulle kaikki, tule vain mukaani.»

»Ei», vastasi poika jäaden seisomaan, »tahdon jäädä tänne. Selittäkää minulle täällä.»

Insinööri puheli, yhtämittaa vieden häntä pois; poikaa alkoi pelottaa, hän vapisi.

Yhtäkkiä kaikui kautta koko talon läpitunkeva huuto, ikäänkuin kuolemanhaavan saaneen ihmisen parahdus.

Poika vastasi huutaen epätoivoisesti: »Äitini kuolee!»

Lääkäri näyttäytyi ovella ja sanoi: »Äitisi on pelastettu.»

Poika tarkasteli hetken häntä ja heittäytyi sitten hänen jalkoihinsa: »Kiitos, herra tohtori!»

Mutta tohtori nosti hänet yhdellä tempauksella pystyyn sanoen: »Nouse, sinä sankaripoika, olet pelastanut äitisi.»

SATUPIRTTI

Tämän erinomaisen hauskan lastenkirja-sarjan teoksista on vielä saatavissa:

- Kultasydän, Selma Lagerlöfin satu. 20 p.
Intiaanien taru Hiawathasta. 50 p.
Leikkejä pienille lapsille, kokoelma laulu- y. m. leikkejä. 20 p.
Grimmin satuja. Kaksi viikkoa à 50.
Prinssi Keijujalka, Frances Hodgson Burnettin satu. 50 p.
Aladdin ja taikalamppu. 50 p.
Sindbadin merkilliset matkat. 50 p.
Vankihäkin kaliifi. 50 p.

Muita lastenkirjoja:

- Lukemisia lapsille, Topeliuksen verraton kirja. Eri taiteilijain kuvittama loistopainos, V. Tarkiaisen ja Valter Juvan suomentama. 2 osaa, yht. 37: —.
- Sama teos, R. Koivun kuvittamana, 1 nidos sid. 4: 50.
- Salon pojat, Iivo Härkösen reipas kirja kolmen karjalaispojan puuhista. Sid. 2: 50.
- Tarinoita ja pieniä pilajuttuja, ranskalaisen Charles Wagnerin sydämellisen sukkelia ja samalla kasvattavia kertomuksia. Sid. 5: —.
- Pikku Lallin maapallo, Mikael Sandin kertomus urhean pikkupojan ja hänen ketterän kissansa merkillisistä matkuksista kaikissa maanosissa. Sid. 5: —.
- Pepelin päiväkirja, Barbra Ringin soma teos. Sid. 3 mk.

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ.

Hinta 1 mk.